

הנושא: משיכה מקופה לקצבה

דוגמא א': משיכה מקופה לקצבה סכום שאינו מותר לקצבה בשיעור 5% משכר המינימום [תקנות 34(ה) ו-38(1ד)2] לתקנות קופות הגמל]

כיצד ניתן למשוך כספים באופן חד פעמי מקופה לקצבה בסכום נמוך המותר לקצבה שסכומה נמוך מ-5% משכר המינימום?

תשובה

הוראה מיוחדת לגבי עמית שכיר בתקנה 34(ה) לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - **תקנות קופות הגמל**) מתירה משיכה במקרה שנצבר סכום נמוך בקופה לקצבה¹. מדובר בסכום שמאפשר קצבה חודשית נמוכה מ-5% מסכום שכר המינימום לחודש, דהיינו סך של 215 ש"ח לחודש - $(4,300 \times 5\% = 215)$. סכום זה ניתן למשוך רק לאחר פרישת העמית מעבודתו אם מלאו לו 60 שנה.

הוראה דומה (על אותו סכום) חלה על עמית עצמאי לפי תקנה 38(1ד) לתקנות קופות הגמל². גם כאן הדבר מותנה בכך שלעמית מלאו 60 שנה לפחות ובתנאי שלא היו לו הכנסות לפי סעיף 1(2) או 2(2) לפקודה.

המשותף לשתי ההוראות הנוגעות לעמית שכיר ולעמית עצמאי הוא:

- א. המשיכה היא מיום שמלאו לעמית 60 שנה לפחות;
- ב. העמית פרש מפעילות של יגיעה אישית ואין לו הכנסות לפי סעיף 1(2) ולפי סעיף 2(2) לפקודה³;
- ג. הסכום נמשך מקופה שאינה קרן וותיקה כמשמעותה בתקנה 1 לתקנות קופות הגמל⁴;
- ד. סכום הקצבה החודשית שזכאי לה העמית לפי הסכום שנותר בקופה הוא פחות מ-5% מסכום שכר המינימום לחודש⁵.

בשני המקרים יראו את המשיכה כהיוון קצבה. יש לזכור, מחד, שפטור ממס לפי סעיף 9א(ה) יינתן רק בהגיע העמית לגיל פרישה, באשה – 62 ובגבר – 67. מאידך, בהיעדר הכנסות אחרות הסכום יהיה נמוך מסף המס ולפיכך לא יתחייב במס.

¹ תקנה 34(ה) לתקנות קופות הגמל מתירה לעמית שכיר משיכה מהקופה לקצבה את הסכום כדלקמן:
 "(ה) קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, תשלם לעמית שכיר לפי תקנונה, לאחר פרישתו מעבודתו כתוצאה מפטורין או התפטרות, את כל הסכום שנותר בה, אם מלאו לו 60 שנים לפחות, ואם פחת סכום הקצבה החודשית שהוא זכאי לה מ-5% מסכום שכר המינימום לחודש, לפי חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987; שילמה הקופה כאמור, יראו לענין חבות המס את הסכום ששולם כהיוון קצבה".

² תקנה 38(1ד) לתקנות קופות הגמל מתירה לעמית עצמאי משיכה מהקופה לקצבה את הסכום כדלקמן:
 "(ד) קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, תשלם לעמית עצמאי, לפי תקנונה, את כל הסכום שנותר בה, אם התקיימו כל אלה:

- (1) מלאו לעמית 60 שנים לפחות;
- (2) סכום הקצבה החודשית שזכאי לה העמית מכל קופות הגמל לקצבה שבהן הוא עמית, פחת מ-5% מסכום שכר המינימום לחודש לפי חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987;
- (3) לא היו לעמית הכנסות לפי סעיף 1(2) או 2(2) לפקודה;

שילמה כאמור, יראו לענין חבות המס את הסכום ששולם כהיוון קצבה".

³ למען הדייק יש לציין שתקנה 34(ה) דורשת פרישה מעבודה כתוצאה מפטורין או התפטרות ואינה מתנה זאת באי פתיחת עסק או היעדר הכנסות לפי סעיף 1(2) לפקודה. לגבי עמית עצמאי דורשת תקנה 38(1ד) לתקנות קופות הגמל, שלעמית אין הכנסות לפי סעיף 1(2) או 2(2) לפקודה.

⁴ "קרן ותיקה" מוגדרת בתקנה 1 לתקנות קופות הגמל כקופת גמל לקצבה שאינה קופת ביטוח, שאושרה לראשונה לפני 1.1.95.

⁵ למען הדייק יש לציין שבתקנה 34(ה) מצטמצמת הדרישה של 5% מסכום שכר המינימום רק לגבי סכום הקצבה החודשית הנובע מהסכום המופקד באותה קרן. לעומת זאת, לגבי עמית עצמאי מתרחבת הדרישה המגבילה את סכום הקצבה ל-5% משכר המינימום לסכום הקצבה החודשית שהעמית זכאי מכל קופות הגמל לקצבה שבהן הוא עמית.

דוגמא ב': משיכת סכום מזערי הנחשבת להיוון קצבה [תקנות 34(ה) ו-38(ד1)(2) לתקנות קופות הגמל]

עידו, בן 66, היה עמית-שכיר בקופת גמל לקצבה, שאינה קרן ותיקה והפסיק את עבודתו בשנת 2013. משבדק את מצב הכספים בקופה לקצבה הסתבר שמצוי שם סכום של 36,000 ₪, אשר מותר לקצבה בסך 200 ₪ לחודש בלבד.

נתונים והנחות:

1. מכפיל ההמרה להון – 180.
2. שכר המינימום לפי חוק שכר מינימום הוא 4,300 ₪ לחודש.
3. תקרת קצבה מזכה בשנת 2013 – 8,310 ₪ לחודש.
4. לעמית הכנסות פסיביות גבוהות בשנת המס שמביאות אותו לשיעור מס שולי מרבי.

נדרש:

1. האם ניתן למשוך את הכספים מיד באופן חד פעמי ולא בדרך של קצבה?
2. האם יחול פטור ממס בגין המשיכה? כיצד תשתנה התשובה אם היה ממתין שנה נוספת למשיכת הכספים?
3. כיצד היתה משתנה התשובה לו היה מדובר בעמית עצמאי? מה ההבדל?

פתרון

1. האם ניתן למשוך את הכספים מיד באופן חד פעמי ולא בדרך של קצבה?

עידו מילא את התנאים המזכים אותו במשיכת הכספים שלא בדרך של קצבה בהתאם לתקנה 34(ה) לתקנות קופות הגמל:

א. המדובר בקופת גמל לקצבה, שאינה קרן ותיקה;

ב. הוא פרש מעבודתו;

ג. מלאו לו 60 שנה ויותר;

ד. לפי סכום הצבירה בקופה סכום הקצבה שיקבל 200 ₪ לחודש ($200 = 180 : 36,000$), נמוך מ-5% משכר המינימום לפי חוק שכר מינימום, שעומד על 215 ₪ לחודש ($215 = 4,300 \times 5\%$).

אשר על כן, עידו רשאי למשוך את הכספים באופן חד פעמי שלא בדרך של קצבה.

2. האם יחול פטור ממס בגין המשיכה?

תקנה 34(ה) לתקנות קופות הגמל רואה את המשיכה כהיוון קצבה. לפיכך, יחול סעיף 9א(ה) לפקודה ולפיו יש לחשב את "יתרת ההון הפטורה" כמשמעותה בסעיף 9א(ג) לפקודה, שהיא מכסת הפטור שהוא זכאי לה.

"יתרת ההון הפטורה" היא בסך $43.5\% \times 8,310 \times 180 = 650,673$

סכום זה עולה על סכום המשיכה (ההיוון) $36,000 < 650,673$.

דא עקא, שעידו לא יזכה לפטור ממס לפי סעיף 9א(ה) משום שטרם הגיע לגיל 67 שהוא גיל הפרישה. לכן כל סכום המשיכה יהיה חייב במס לפי שיעור מס של 48% משום שיש לו הכנסות פסיביות גבוהות המביאות אותו לשיעור המס המרבי. אין זה "חשבון חדש" אשר לגבי מרכיב הריבית שבו חל מס בשיעור 25% לפי סעיף 3(ה)4(3) לפקודה וסעיף 125ג(ה) לפקודה. אם היה ממתין שנה נוספת ומושך את הכספים בהיותו בן 67 שהוא גיל הפרישה, כל ההיוון כאמור היה פטור ממס.

לעומת זאת, אם לא היו לו כלל הכנסות יש להניח שלא היה מתחייב במס משום שהסכום הינו מתחת לסף המס. מעבר לנדרש, יצויין שהוא גם יכול לבקש לפרוס את סכום ההיוון לפי סעיף 8(ג)(3) לפקודה.

3. כיצד היתה משתנה התשובה לו היה מדובר בעמית עצמאי? מה ההבדל?

אם היה מדובר בעמית עצמאי התוצאה לא היתה משתנה. המשיכה היתה כדין, בדומה, לפי תקנה 38(ד1) (2) לתקנות קופות הגמל.

התנאים הנדרשים הן אצל עמית שכיר והן אצל עמית עצמאי הם: מדובר בקופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, מלאו לעמית 60 שנה ויותר, לפי סכום הצבירה בקופה סכום הקצבה שיקבל הוא פחות מ-5% משכר המינימום בחודש לפי חוק שכר מינימום.

ובכל זאת קיימים ההבדלים הבאים:

פרטים	עמית שכיר [תקנה 34(ה)]	עמית עצמאי [תקנה 38(ד1)]
היעדר הכנסות או הפסקת עבודה	פרש מעבודתו. אין תנאי לגבי היעדר הכנסות לפי סעיף 2(1) לפקודה	לא היו לעמית הכנסות לפי סעיף 2(1) או 2(2) לפקודה.
גובה הקצבה המרבי	סכום הקצבה החודשית פחת מ-5% מסכום שכר המינימום לפי חוק שכר מינימום	סכום הקצבה החודשית שזכאי לה העמית מכל קופת גמל שבהן הוא עמית פחת מ-5% מסכום שכר המינימום